

DE ONDERWIJSVISITATIE
VERKORTE PROCEDURE
Creatieve therapie

Een evaluatie van de kwaliteit van de professionele Bachelor
in de creatieve therapie aan de Hogeschool PXL

www.vluhr.be Brussel - april 2015

vluhr

	DEEL I	ALGEMEEN DEEL	5
Hoofdstuk 1	De onderwijsvisitatie Creatieve therapie (verkorte procedure)		7
Hoofdstuk 2	Tabel met scores, onderwerpen en facetten		9
	DEEL II	OPLEIDINGSRAPPORT	11
	De onderwijsvisitatie Creatieve therapie (verkorte procedure) – Hogeschool PXL		13
	BIJLAGEN		23
Bijlage 1	Personalialia van de leden van de visitatiecommissie		24
Bijlage 2	Bezoekschema		25

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK 1

De onderwijsvisitatie – verkorte procedure Creatieve therapie

1 Inleiding

In het voorjaar van 2012 heeft de visitatiecommissie cluster Gezondheidszorg in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA), onder meer de bachelor-na-bacheloropleidingen Creatieve therapie gevisiteerd. Dit initiatief kaderde in de werkzaamheden van de VLHORA op het vlak van de externe kwaliteitszorg, waarmee de Vlaamse hogescholen gevolg geven aan de decretale verplichtingen terzake.

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie werden vastgelegd in het visitatierapport “Cluster gezondheidszorg - Een onderzoek naar de kwaliteit van de bachelor-na-bacheloropleidingen Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Oncologische zorg, Operatieve verpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg, Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement aan de Vlaamse hogescholen”, dat werd gepubliceerd op 21 maart 2013.

De betrokken opleidingen hebben vervolgens een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie aan de Hogeschool PXL (voordien Provinciale Hogeschool Limburg) kreeg een negatief accreditatiebesluit van de NVAO. Conform het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen vroeg de Hogeschool PXL daarop voor de opleiding een tijdelijke erkenning aan. Die werd haar door de Vlaamse regering verleend voor een periode van twee jaar, dat wil zeggen tot 30 september 2015.

2 Verkorte procedure

De decreetgever voorziet dat de accreditatie van een opleiding na het verlopen van een tijdelijke erkenning plaatsvindt via een verkorte procedure. Een nieuwe externe beoordeling (m.i.v. een gepubliceerd rapport) dient te worden uitgevoerd. Op basis daarvan neemt de NVAO een besluit dat zij publiceert in een accreditatierapport.

Onderhavig rapport bevat de resultaten van de externe beoordeling van de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie aan de Hogeschool PXL. De beoordeling werd uitgevoerd door een visitatiecommissie, samengesteld uit onafhankelijke experts (cfr. infra) en gecoördineerd door de Vlaamse Universiteiten en Hogescholenraad (VLUHR). De beoordeling van de opleiding heeft, zoals decretaal bepaald, alleen betrekking op die elementen op basis waarvan de vorige accreditatie-aanvraag negatief werd beoordeeld, in casu onderwerp 2 ‘Programma’ met daarbinnen

facet 2.1 'Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma', facet 2.2 'Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma' en facet 2.7 'Beoordeling en toetsing', en onderwerp 6 'Resultaten' met daarbinnen facet 6.1 'Gerealiseerd niveau'.

3 De visitatiecommissie

3.1 Samenstelling

De visitatiecommissie die deze 'verkorte' visitatie uitvoerde, bestond uit leden met (internationale) domeindeskundige, werkvelddeskundige, onderwijskundige en auditdeskundige expertise. De commissie bestond uit nieuwe commissieleden en één commissielid uit de oorspronkelijke visitatiecommissie. De commissie voor de verkorte procedure werd op 9 oktober 2014 door de VLUHR ingesteld, na positief advies van de NVAO, d.d. 12 augustus 2014. De commissie was als volgt samengesteld:

- Voorzitter en domeindeskundige:
 - **Truus Wertheim-Cahen**, beeldend creatief therapeut en gepensioneerd lesgever RINO N.H. in Amsterdam en E.E.S.P. Lausanne, Zwitserland.
- Domeindeskundig lid:
 - **Marie Van Looveren**, beeldend therapeute Vzw Emmaus PC Bethanië, Zoersel.
- Onderwijsdeskundig lid:
 - **Michaela Olsson**, pedagoge en lector Arteveldehogeschool, Gent.
- Student-lid:
 - **Charlotte Claesier**, bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie afgerond in juni 2014, Arteveldehogeschool Gent.

Lies Praet, stafmedewerker Kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR, trad op als projectbegeleider en secretaris.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

4 Werkwijze

Ter voorbereiding van de verkorte visitatie heeft de betrokken opleiding een zelfevaluatie-rapport opgesteld waarin de opnieuw te beoordelen onderwerpen en facetten werden besproken. Het zelfevaluatie-rapport werd op 30 september 2014 aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR overgemaakt, die het op haar beurt aan de commissieleden bezorgde. De visitatiecommissie kreeg aldus de gelegenheid deze informatie zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden.

Het bezoek van de visitatiecommissie vond plaats op 28 november 2014. Tijdens het bezoek heeft de visitatiecommissie gesprekken gevoerd met de opleidings- en kwaliteitszorgverantwoordelijken, vertegenwoordigers van werkveld en alumni, een representatieve groep van studenten en het onderwijzend personeel. Het bezoekschema is toegevoegd als bijlage 2.

Als laatste stap in het proces heeft de commissie haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen omtrent de te beoordelen onderwerpen en facetten in voorliggend rapport vastgelegd. De opleiding werd hierbij in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren. De commissie heeft de reactie van de opleiding in het rapport verwerkt.

HOOFDSTUK 2

Tabel met scores, onderwerpen en facetten

Verklaring van de scores op de facetten:

Excellent (E)	'best practice', kan (internationaal) als voorbeeld dienen voor andere opleidingen
Goed (G)	de kwaliteit stijgt uit boven de basiskwaliteit
Voldoende (V)	voldoet aan de basiseisen
Onvoldoende (O)	voldoet niet aan de minimumeisen
OK	voldoet aan de formele eisen

Verklaring van de scores op de onderwerpen:

+	voldoet minstens aan de minimum-eisen voor basiskwaliteit; er is geen verdere schaalverdeling om verdere graden van excellentie aan te duiden.
-	voldoet niet aan de minimum-eisen voor basiskwaliteit.

Het facet 'studieomvang' wordt gescoord met 'OK', indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen m.b.t. de studieomvang, uitgedrukt in studiepunten.

De cursief weergegeven onderwerpen en facetten en de daaraan toegekende scores werden in 2012 beoordeeld.

<i>Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding</i>	+
Onderwerp 2 Programma	+ (2014)
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G (2014)
Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid	V (2014)
Facet 2.3 Samenhang	V
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	V
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V (2014)
Facet 2.8 Masterproef	n.v.t.
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V
<i>Onderwerp 3 Inzet van personeel</i>	+
<i>Onderwerp 4 Voorzieningen</i>	+
<i>Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg</i>	+
Onderwerp 6 Resultaten	+ (2014)
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V (2014)
Facet 6.2 Onderwijsrendement	V

DEEL 2

Opleidingsrapport:
Creatieve therapie

HOGESCHOOL PXL

Creatieve therapie

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud

Beoordeling 2013

In het visitatierapport 2013 kende de commissie de opleiding een onvoldoende toe voor het facet 2.1 en formuleerde volgende aanbevelingen:

- Ontwikkelen en formeel vastleggen van een duidelijke visie (cf. *onderwerp 1*), opdat deze ook kan worden vertaald in het programma.
- Centraal plaatsen van de verknoping van de bodies in de uitwerking van het programma.
- Meer aandacht schenken aan de creatief-therapeutische kennis over pathologie in het programma.
- Aandacht besteden aan de concrete implementatie van het analoge leerproces binnen de programmaonderdelen.

Beoordeling hervisitatie

De commissie beoordeelt de relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma als **goed**.

De commissie heeft gemerkt dat de opleiding sinds de vorige visitatie zichzelf en haar visie in vraag heeft durven stellen en vanuit een **nieuwe visie** een aantal drastische hervormingen heeft doorgevoerd. De nieuwe visie is helder geformuleerd en baseert zich op het beroepsprofiel van de Belgische Vereniging voor Creatief Therapeuten (BVCT). Ook heeft de opleiding rekening gehouden met het vroegere domeinspecifieke referentiekader en de reeds bestaande opleidingsprofielen in de sector. De opleiding aan Hogeschool PXL profileert zich ten opzichte daarvan specifiek vanuit een focus op beeldende therapie en met een bewuste aandacht voor de artistieke authenticiteit van elke creatieve therapeut en de cliënt/patiënt.

Het vastleggen van een nieuwe visie leidde eveneens tot een **herziening van het opleidingsprofiel** in het voorjaar van 2013. De commissie stelde vast dat dat opleidingsprofiel – vertrekkende van het Nederlandse model – creatieve therapie op een eclectische manier benadert, met aandacht voor verschillende referentiekaders. Het profiel bestaat momenteel uit drie segmenten: behandelen van cliënten, werken in en vanuit een arbeidsomgeving, werken aan professionaliteit en professionalisering. Binnen deze segmenten heeft de opleiding verschillende competenties en gedragsindicatoren geformuleerd, waaraan een beginnend creatieve therapeut moet voldoen. De

commissie is van mening dat dit profiel de competentiegerichtheid van de opleiding ten goede komt en dat het huidige opleidingsprofiel samen met het programma meer dan ervoor nadruk legt op de psychopathologie, het therapeutische proces en de verbinding tussen beide.

Het ontwikkelen van een eigen visie en profilering is voor de opleiding een noodzakelijke stap geweest, om vervolgens het **programma** op een logische en doordachte manier daarop te kunnen enten. Het nieuwe opleidingsprofiel met aangepast programma werd geïmplementeerd sinds 2014. De commissie is van mening dat de opleiding erin geslaagd is een nieuwe programmastructuur uit te denken en op te starten, waarin de opleidingsonderdelen nauw samenhangen en blijken geven van een gedeelde en gedragen visie binnen de opleiding. Het programma is momenteel modulair opgebouwd en bestaat uit acht kennis- en vaardigheidsmodules, verspreid over een A- en een B-jaar van beide 30 ECTS-punten. Het A-jaar ging voor het eerst van start in academiejaar 2014-2015 en richt zich op de rol van behandelaar. Dit jaar bevat als opleidingsonderdelen: Creatief therapeutische methodiek; Psychopathologie en therapie; Beeldanalyse; Beeldend medium vaardigheden; De creatief therapeut als behandelaar en Persoonlijke ontwikkeling. Het B-jaar zal starten in 2015-2016 en bereidt de stap naar het werkveld voor aan de hand van de stage en een integratieproject. Daarnaast krijgen de studenten het opleidingsonderdeel: De creatief therapeut als professional. De verschillende modules ondersteunen daarbij het creatief therapeutisch atelier (CTA) dat aan de hand van reële casussen de ruggengraat vormt van het programma. De commissie apprecieert sterk dat het creatief therapeutisch atelier dankzij de huidige vormgeving van het programma steeds inhoudelijk verband houdt en gelijk oploopt met de flankerende opleidingsonderdelen in de verschillende modules. Op die manier is de integratie van de verschillende opleidingscomponenten meer gegarandeerd. Daarmee komt de opleiding tegemoet aan de vraag van de vorige visitatiecommissie om de verknoping van de bodies (body of knowledge, body of artistic skills en body of therapeutic skills) centraal te plaatsen in het uitwerken van een nieuw programma.

Voor het bachelor-na-bachelorprogramma van 60 ECTS-punten wordt ook een **voortraject** (24 ECTS) ingericht, dat in samenwerking met de Arteveldehogeschool tot stand is gekomen. Het voortraject maakt het mogelijk om de verschillende instroomprofielen een aantal gemeenschappelijke instapcompetenties te bieden voor de eigenlijke start van de bachelor-na-bacheloropleiding. Aan de hand van vijf opleidingsonderdelen krijgen de startende studenten een aantal basisinzichten en -vaardigheden mee, zowel op het artistieke als het therapeutische vlak. Het voortraject bevat als opleidingsonderdelen: Kijken naar kunst, Therapeutische referentiekaders: inleiding, Algemene psychopathologie, Beeldende therapie: basis, verkenning werkveld, opdrachten en functies van creatief therapeuten. Het voortraject is niet voor iedereen verplicht. Op basis van een opleidingsadviesgesprek wordt nagegaan of de student voor die opleidingsonderdelen vrijstellingen kan krijgen. In principe kunnen de studenten met een bachelordiploma Ergotherapie rechtstreeks instromen in het reguliere programma, maar ook zij kunnen inschrijven voor bepaalde onderdelen van het voortraject indien zij bijvoorbeeld te weinig feeling hebben met de artistieke component van de opleiding. De commissie vindt het positief dat de opleiding dit aanmoedigt en dat zij via het voortraject de studenten meteen in contact brengt met het creatief therapeutische veld (cf. facet 2.2). De invoer van het voortraject is met andere woorden zeker erg nuttig, al is de commissie ook van mening dat de opleiding bewust moet blijven waken over het zelfstandig karakter van het bachelor-na-bachelorprogramma. Het opleidingsonderdeel Beeldende therapie: basis, dat momenteel deel uitmaakt van het voortraject, is volgens de commissie een belangrijk vak voor de startende creatieve therapeut. In die zin had dat opleidingsonderdeel volgens de commissie ook deel kunnen uitmaken van het A-jaar, als volwaardig onderdeel van het programma. De opleiding geeft daarenboven terecht aan dat het effect en de winst van dit voortraject nog verder opgevolgd zal moeten worden.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding in het kader van het **hersteltraject** nauw heeft samengewerkt met de dienst Onderwijsontwikkeling van de Hogeschool PXL. De ondersteuning vanuit die hoek is de opleiding duidelijk ten goede gekomen in de herziening van het programma en de daaraan gekoppelde toetsing (cf. facet 2.7). De commissie stelt vast dat de opleiding stapsgewijs aan de slag is gegaan met de aanbevelingen in het vorige visitatierapport. De werkveldvertegenwoordigers gaven tijdens de gesprekken met de commissie aan dat zij erg positief zijn over de veranderingen die de opleiding doorgevoerd heeft. Het opleidingsconcept werd afgestemd met hen via een reflectievragenlijst en enkele resonantieavonden. Niet alleen werd het werkveld sterk betrokken bij de visievorming en de programmawijzigingen, ook komt het nieuwe programma nu beter tegemoet aan hun verwachtingen. Met name de verhoogde aandacht voor pathologie in het programma wordt verwelkomd. Daarnaast maakt het huidige programma meer de brug tussen theorie en praktijk, waar beide facetten in het vorig programma meer als aparte onderdelen geconcipieerd werden. Ook de studenten en het onderwijzend personeel waarderen de nieuwe wind die door de opleiding waait.

De commissie concludeert dat de opleidingsonderdelen dankzij de nieuwe visie nauw samenhangen en dat de logica achter het programma is toegenomen. De opleiding zet nu meer in op de integratie van de verschillende opleidingsonderdelen, onder meer dankzij het uitgewerkt concept van het creatief therapeutische atelier. De commissie merkt ten slotte op dat de implementatie slechts recent werd doorgevoerd en nog niet volledig voltooid is. Het A-jaar van het nieuwe programma is reeds in voege, het B-jaar start pas volgend jaar voor het eerst. Hoewel de plannen daarvoor reeds klaarliggen en degelijk in elkaar zitten, betekent dat dat de commissie nog geen uitspraken kan doen over de concrete implementatie van het B-jaar. De commissie vraagt de opleiding om de curriculumwijzigingen goed op te volgen en in deze fase extra aandachtig te blijven nagaan of alle vooropgestelde competenties ook aan bod komen in de verschillende opleidingsonderdelen.

Aanbevelingen:

- Geef geen te groot gewicht aan het voortraject, zodat het zelfstandig karakter van het bachelor-na-bachelorprogramma gegarandeerd blijft. Verlies daarbij ook niet het eigenlijke doel van het voortraject uit het oog: namelijk de studenten met een verschillende achtergrond op een gelijk niveau aan de opleiding kunnen laten starten.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordeling 2013

In het visitatierapport 2013 kende de commissie de opleiding een onvoldoende toe voor het facet 2.2 en formuleerde volgende aanbevelingen:

- Onderzoeken hoe de professionele gerichtheid, namelijk het therapeutisch werken, sterker geïntegreerd kan worden binnen alle onderdelen van het programma.
- Dringend aanscherpen van de ondersteuning van de stagebegeleiding voor de participanten in het werkveld.
- Aanscherpen van de criteria voor stageplaatsen, opdat deze overeenkomen met de doelstellingen die gesteld worden door het programma en de eindkwalificaties die de student moet bereiken.
- Verder ontwikkelen van de afstemming van het programma met het werkveld in functie van het therapeutisch werken.

Beoordeling hervisitatie

De commissie beoordeelt de eisen professionele en academische gerichtheid van de opleiding als **voldoende**.

De commissie is tevreden over de professionele gerichtheid van het vernieuwde opleidingsprogramma, dat sterker inzet op **integratie** van de opleidingsonderdelen en er meer over waakt om de beroepspraktijk van creatieve therapeuten tot in de verschillende opleidingsonderdelen tastbaar te maken. Het huidige opleidingsconcept bevat in het A-jaar nog steeds een degelijk theoretisch-cognitief programma (body of knowledge), dat onderbouwd wordt vanuit relevante vakliteratuur en studiemateriaal uit de beroepspraktijk. De aandacht voor psychopathologie is daarbij toegenomen. De opleiding heeft daarnaast de theorie in haar huidige programma structureel gekoppeld aan de therapeutische vaardigheden (body of therapeutic skills), wat zichtbaar wordt in de opleidingsonderdelen Creatief Therapeutische methodiek en Psychopathologie en therapie. Daarnaast is er voldoende aandacht voor de artistieke kennis en vaardigheden (body of artistic skills) in de opleidingsonderdelen Beeldanalyse en Beeldend medium vaardigheden, die tonen dat de studenten ook een zekere technische vorming meekrijgen. De commissie heeft vastgesteld dat er binnen Beeldanalyse een bijzondere aandacht is voor de outsiderkunst en de opleiding kan dit onderbouwen en verantwoorden. Ook andere stromingen binnen de 20ste en 21ste eeuw kunstgeschiedenis komen aan bod (conform handboek "Art since 1900"). De commissie geeft ter bedenking dat het in eigen onderzoek verkennen van andere stromingen een belangrijk deel uitmaakt van het ontwikkelen van een eigen profiel als beeldend therapeut.

Sinds de curriculumherziening houden de studenten een **persoonlijk ontwikkelingsplan** (POP) bij, waarin zij hun leerproces opvolgen aan de hand van reflecties. De commissie heeft gemerkt dat zowel studenten als docenten en werkveld erg positief zijn over de invoer van het POP en daarvan de meerwaarde inzien. De opleiding geeft aan dat zij de invulling van het persoonlijk ontwikkelingsplan nog verder wil opvolgen en bijsturen, gezien het POP pas een eerste keer gebruikt wordt binnen het programma. De commissie moedigt dat zeker aan, aangezien ze begrepen heeft dat de beoordelingscriteria van het POP voortkomen uit een andere opleiding van de Hogeschool PXL. Ze vindt het belangrijk dat de opleiding die good practice ook voldoende toepast op de creatieve therapie. De commissie raadt de opleiding specifiek aan om in het POP nog meer het beeldende proces van de studenten centraal te stellen. De algemene aandacht voor reflectie en het analoog leerproces is alvast veel beter zichtbaar in het huidig programma, maar de reflectie in het POP gebeurt nu vooral ten opzichte van de individuele ontwikkeling van de studenten en minder op welk effect materiaal en medium kunnen hebben binnen creatieve therapie. De commissie juicht wel toe dat het POP de verknoping tussen de bodies in het programma bevordert.

De drie bodies komen eveneens samen in het **creatief therapeutisch atelier** (CTA), waar de rol als behandelaar naar voren komt. De probleemgerichte invulling van het CTA, waarbij de studenten aan de hand van authentieke casussen en simulatieoefeningen de volledige behandelcyclus (voorbereiden, kennismaken, observeren, indicatiestelling, opstellen behandelplan, behandelen, afronden en evalueren) gradueel doorlopen, betekent een vooruitgang voor de professionele gerichtheid van het programma. De commissie ziet daarin ook een voorbeeld van de toegenomen betrokkenheid van het werkveld, aangezien de opleiding voor het gebruik van casussen en simulatieoefeningen regelmatig beroep doet op het werkveld. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat zij op die manier een interessante bijdrage kunnen leveren aan het programma en dat die actieve samenwerking de relatie met de opleiding al heeft bevorderd. Het creatief therapeutisch atelier bereidt de studenten voor op het B-jaar, waarin de studenten effectief in aanraking komen met de beroepspraktijk dankzij de stage (420u) en het integratieproject. Ook is er in het B-jaar een opleidingsonderdeel De creatief

therapeut als professional. Daarbij ligt de nadruk op het functioneren als lid van een team en binnen een organisatie.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding vanuit haar vernieuwde visie het **stageconcept** geoptimaliseerd heeft. Daarbij werd ook een stagerichtlijnenbundel voor de studenten en de stagebegeleiders ontwikkeld, die toelichting geeft over de stage-invulling en de doelstellingen. Het B-jaar bevat nu één lange stage, in plaats van twee korte, zodat de studenten de kans krijgen om binnen een organisatie de verschillende rollen van een creatief therapeut te kunnen ervaren en meer in de diepte te gaan verkennen. Ook de stagebeoordeling aan de hand van gedragsindicatoren is volgens de commissie momenteel transparanter, wat tijdens de gesprekken bevestigd werd door het werkveld. Daarnaast heeft de opleiding strengere criteria voor de stageplaatsen uitgeschreven, wat de vorige visitatiecommissie nadrukkelijk aanbevolen had. De opleiding hanteert momenteel vier voorwaarden. Ten eerste moeten de stagementoren op de stageplaats voortaan minstens drie jaar werkervaring hebben als beeldend therapeut. Daarnaast moet een stageplaats over een beeldend atelier beschikken. In derde instantie streeft men naar verdeling waarbij de stagiair minstens 60% in contact staat met de cliënten ten opzichte van 40% andere taken. Ten laatste zijn er strikte feedbackmomenten op basis van de geformuleerde gedragsindicatoren voor het stageboek en de casuïstiek. De commissie waardeert de verscherpte aandacht voor de kwaliteit van de stageplaatsen. Daarmee komt de opleiding tegemoet aan de aanbeveling van de vorige visitatiecommissie. Ondanks de strengere criteria zijn er bovendien nog steeds voldoende stageplaatsen in het werkveld om alle studenten te plaatsen, al hoopt de opleiding dat het aantal beeldend therapeuten en bijgevolg het aantal stageplaatsen in de sector van de mentale handicap nog zullen toenemen in de toekomst.

Aangezien de stage pas plaatsvindt in het B-jaar van de opleiding, voorziet de opleiding in het voortraject reeds het opleidingsonderdeel **Verkenning van het werkveld, opdrachten en functies van creatief therapeuten**, zodat de studenten dan al de diversiteit van de job leren kennen. De opleiding organiseert excursies naar de verschillende doelsectoren, waar een beeldend therapeut wordt ingezet. Dat neemt eventuele vooroordelen weg en leert studenten nadenken over hun persoonlijke interesses en toekomstperspectieven. Positief is dat de opleiding die ervaringen en reflecties dan al koppelt aan het POP. Ook betreft de opleiding op die manier haar partners uit het werkveld wederom meer bij het programma. De commissie vindt het waardevol dat de studenten dankzij het voortraject kennismaken met de diversiteit van het beroep.

Elke student maakt in het B-jaar ook een **integratieproject**. Het onderwerp daarvoor wordt gekozen in samenspraak met het werkveld en richt zich op de innovatie van de creatieve therapie. Hoewel de opleiding benadrukt dat de integratieprojecten sterk evidence based uitgewerkt zullen worden, kan de commissie daarvan nog geen resultaten bekijken. Ze vraagt de opleiding om ook de onderzoeksvaardigheden van de studenten te blijven stimuleren in deze bachelor-na-bacheloropleiding, zodat de studenten leren op zoek gaan in de vakliteratuur en – onderbouwd – hun eigen weg leren vinden tussen de verschillende stromingen. De commissie waardeert dat de opleiding contact heeft opgenomen met de Belgische Vereniging voor Creatieve Therapie (BVCT) om goede onderwerpen en eventuele begeleiders te zoeken. Net zoals voor de stage, is ook voor het integratieproject een richtlijnenbundel ontwikkeld. De studenten presenteren hun integratieproject aan het einde van hun opleiding tijdens een studiedag waarop ook externe partners zijn uitgenodigd. Zo stellen de studenten hun resultaten onder meer voor aan de studenten en docenten van een gelijkaardige opleiding binnen de Stenden Hogeschool in Leeuwarden.

De commissie heeft ten slotte geconstateerd dat er sinds de vorige visitatie meer personeelsleden actief zijn die werkveldervaring hebben als beeldend therapeut. Die expertise binnen het team kan borgen dat de actuele ontwikkelingen in de sector ook in het onderwijs een plaats krijgen.

Aanbevelingen:

- Let op met een te enge benadering van beeldanalyse door de bijzondere aandacht voor outsiderkunst. Blijf ervoor zorgen dat studenten verschillende stromingen kunnen verkennen in het kader van hun eigen onderzoek. Waak in het POP nog meer over het beeldend proces van de studenten en richt de reflectie-opdrachten nog meer op de creatieve therapie.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordeling 2013

In het visitatierapport 2013 kende de commissie de opleiding een onvoldoende toe voor het facet 2.7 en formuleerde volgende aanbevelingen:

- Instrumenten onderzoeken of ontwikkelen om de kwaliteit van de beoordelingen centraal te bewaken.
- Meer competentiegericht evalueren.
- Aanwezigheid van handelingstoets(en) dringend bekijken en verbeteren.
- Transparanter maken van de beoordeling van de stage. Beschikbaar maken of uitschrijven van evaluatiecriteria voor alle evaluaties.
- Bewaken van de objectiviteit van de evaluaties.

Beoordeling hervisitatie

De commissie beoordeelt de beoordeling en toetsing van de opleiding als **voldoende**.

De opleiding heeft haar toetsbeleid onder de loep genomen om de aanbevelingen van de vorige commissie te kunnen opvolgen. Door de ontwikkeling van een gedragen visie en opleidingsprofiel, is samen met het programma ook de toetsing erop vooruitgegaan. Er werd een toetsplan ontwikkeld dat schematisch weergeeft hoe, wanneer, door wie en waarom er per opleidingsonderdeel geëvalueerd wordt. De commissie ziet qua beoordeling en toetsing een globale verbetering op twee vlakken: zowel de transparantie als de competentiegerichtheid van het huidig toetsplan voldoen aan haar verwachtingen om een adequate toetsing te kunnen organiseren. Dankzij de verhoogde transparantie en competentiegerichtheid is ook de objectiviteit van de toetsing beter bewaakt. Studenten zijn tevreden over de toetsing en de informatieverspreiding daarover.

De opleiding is echter momenteel het toetsbeleid nog aan het implementeren in het programma, in functie van het nieuwe competentieprofiel. Daarbij doorloopt ze een **begeleidingstraject** omtrent toetsing, vanuit de **centrale dienst Onderwijs**. De commissie vindt het positief en wenselijk dat de opleiding gebruikmaakt van de deskundige ondersteuning vanuit de centrale dienst Onderwijs. De samenwerking met de dienst Onderwijs heeft een dubbel voordeel. Enerzijds matigt en temporiseert de centrale ondersteuning enigszins de werkdruk van het personeel binnen de bachelor-na-bacheloropleiding. Anderzijds heeft de opleiding een aantal good practices uit andere opleidingen binnen de hogeschool kunnen integreren. Het Elektronisch Systeem (EPOS) en het Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP) zijn daarvan beide een voorbeeld. De commissie waarschuwt de opleiding wel dat zij de implementatie van het programma en het toetsplan moet blijven opvolgen en bijsturen indien nodig.

In functie van de beoogde competenties per opleidingsonderdeel varieert de opleiding haar toetsing tussen summatieve en formatieve **evaluatievormen**: schriftelijke en mondelinge examens, gesloten- en openboekvragen, papers, het persoonlijk ontwikkelingsportfolio (POP), self- en peer assessment, presentaties, handelingstoetsen, het stageboek, etc. Op die manier komen kennis en vaardigheden uit zowel de conceptuele, de reflectieve als de integratieve leerlijn van het programma aan bod in de toetsing. De evaluatiemethode hangt samen met de modules in het programma. Na module een, drie en vijf maken de studenten een presentatie. Module twee, vier en

zes worden gevolgd door een handelingstoets. De handelingstoetsen integreren steeds de kennis uit alle voorgaande modules. Een handelingstoets bestaat uit een casus met gedragsindicatoren. Voor de casus worden altijd simulanten ingezet. De simulatieoefening gebeurt onder toezicht van een externe therapeut, die op basis van een beoordelingsfiche de handelingstoets beoordeelt. De commissie waardeert de betrokkenheid van het werkveld bij dergelijke simulaties en ze vindt ook de nadruk op casuïstiek een pluspunt. In het creatief therapeutisch atelier oefenen de studenten ten slotte ook hun communicatieve vaardigheden aan de hand van peerjury's, waarbij ze in groepjes elkaars handelingstoets leren evalueren. De studenten vertelden de commissie dat die peer evaluatie ook erg nuttig is om elkaars blinde vlekken zichtbaar te maken.

Hoewel het toetsplan globaal genomen duidelijk is, blijft de beoordeling van het **creatief therapeutisch atelier** door de integratie van kennis en vaardigheden uit de verschillende opleidingsonderdelen complex en bijgevolg weinig transparant voor de commissie. Ze vraagt de opleiding om in de toekomst inzichtelijker te maken hoe de integratie van de beeldende en therapeutische competenties geëvalueerd worden binnen het creatief therapeutisch atelier.

Aan het einde van de **stage** worden de studenten geacht als beginnend beroepsoefenaar de sprong naar het werkveld te kunnen maken. Tijdens de stage krijgen de studenten op wekelijkse basis feedback van de stagementor. Daarnaast vindt er een tussentijdse evaluatie en een eindevaluatie plaats, op basis van het evaluatieformulier dat in de stagerichtlijnenbundel is opgenomen. De eindevaluatie gebeurt in overleg met de stagementor, de stagebegeleider en de student zelf. Naast de evaluatie van de feitelijke stage (75%) tellen ook het stageboek (15%) en de lessen casuïstiek (10%) mee. Voor het stageboek en de casuïstiek moeten de studenten volgens uitgeschreven gedragsindicatoren een aantal gerichte opdrachten uitvoeren. De commissie waardeert dat de documenten voor de stagebeoordeling al werden afgestemd op het nieuwe opleidingsprofiel.

Ook de beoordeling van het **integratieproject** werd herzien. In het nieuwe concept gebeurt de evaluatie door een interne begeleider en een externe inhoudsdeskundige. Met elk van hen heeft de student drie verplichte feedbackmomenten. Daarnaast beoordeelt een externe lezer de inhoud van het integratieproject en een peerjury de presentatie ervan. De beoordeling baseert zich op het evaluatieformulier in de richtlijnenbundel.

De opleiding maakt voor de evaluatie van de stage, de persoonlijke ontwikkeling en het integratieproject ook gebruik van het **Elektronisch Portfolio OpvolgSysteem** (EPOS), dat door de hogeschool werd ontwikkeld als digitaal platform om een kwaliteitsvolle en competentiegerichte begeleiding en evaluatie te faciliteren. Het EPOS garandeert een verplichte koppeling aan de beoogde competenties en gedragsindicatoren uit de ECTS-fiches. De commissie waardeert de transparantie van het systeem en de mogelijkheid om studenten op een individueel level en procesmatig te kunnen opvolgen. Ze vindt tevens dat de grens tussen beoordeling en begeleiding dankzij het EPOS verhelderd wordt. De studenten met wie de commissie sprak, noemen in het algemeen de individuele begeleiding als een pluspunt.

Aangezien het B-jaar nog van start moet gaan in 2015-2016 kon de commissie de hervormde evaluatie van de stage en het integratieproject nog niet aftoetsen bij de gesprekspartners. De opleiding geeft in het zelfevaluatierapport echter aan dat zij alvast de stage en het integratieproject van het **uitdovend programma** in de mate van het mogelijke heeft aangepast in functie van de bezorgdheden van de vorige visitatiecommissie. De verscherpte criteria voor stageplaatsen werden bijvoorbeeld reeds gehanteerd voor de stageplaatsen in 2013-2014. Dat geeft de commissie vertrouwen in de gefaseerde aanpak van de opleiding. Ze heeft kunnen besluiten dat de opleiding gevolg heeft gegeven aan de aanbevelingen uit het vorige visitatierapport.

Aanbevelingen:

- Volg de verdere implementatie van het toetsplan nauwgezet op en stuur bij in functie van de beoogde competenties.
- Verduidelijk op welke manier de evaluatie binnen het creatief therapeutisch atelier gebeurt en link dat aan de beoogde competenties.

CONCLUSIE BIJ ONDERWERP 2: PROGRAMMA

Gegeven de positieve scores op de facetten 2.1, 2.2 en 2.7 en de positieve scores die in het vorige visitatierapport werden toegekend betreffende onderwerp 2 'Programma', besluit de commissie op onderwerpsniveau 2 tot een positief oordeel voor de Bachelor in de creatieve therapie van Hogeschool PXL.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordeling 2013

In het visitatierapport 2013 kende de commissie de opleiding een onvoldoende toe voor het facet 6.1 en formuleerde volgende aanbevelingen:

- Verzekeren dat de stage inhoudelijk creatief-therapeutisch is gericht.
- Bewaken dat alle integratiewerken een focus kennen op creatieve therapie.
- Beter communiceren en overbrengen van de visie op creatieve therapie van de opleiding bij studenten om hun marktwaarde te versterken.
- Internationaliseringsactiviteiten inleggen voor zowel docenten als studenten in functie van de opleiding.

Beoordeling hervisitatatie

De commissie beoordeelt het gerealiseerd niveau van de opleiding als **voldoende**.

De commissie is van mening dat de bachelor-na-bacheloropleiding het beoogde niveau kan realiseren, conform de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De aanwezigheid van een nieuwe, gedragen **visie** heeft bewezen te kunnen dienen als het vertrekpunt voor de verdere vormgeving voor het programma en de toetsing. De transparantere toetsing, gekoppeld aan het opleidingsprofiel, biedt nu meer garantie op het behalen van het beoogd eindniveau.

Tijdens de visitatatie heeft de commissie met de verschillende stakeholders kunnen praten en daaruit afgeleid dat de opleiding sinds de vorige visitatatie een hele weg heeft afgelegd. Het programma bevat nu meer logica en geeft de creatieve therapie een centrale positie. De studenten zijn tevreden over hun opleiding en krijgen vanaf het voortraject een duidelijk beeld op de beroepsmogelijkheden van creatief therapeuten. Ook de strengere stageplaatsen garanderen een effectievere leerervaring binnen de beroepspraktijk, zodat de studenten zijn voorbereid op hun latere job.

De frisse wind die door de opleiding waait, heeft bovendien een positief effect op de banden met het werkveld. Bij de ontwikkeling van haar visie en de herziening van het programma heeft de opleiding met vernieuwde energie haar **externe partners en alumni** betrokken in het onderwijsproces. De commissie moedigt dat aan en vraagt de opleiding om die contacten nu ook te onderhouden. De werkveldvertegenwoordigers met wie de commissie sprak, voelen zich momenteel gehoord en geven aan dat zij mee inspraak hebben gehad in de inhoud en vormgeving van het

nieuwe programma. Het resultaat daarvan wordt gewaardeerd: de toegenomen aandacht voor de psychopathologie en voor verschillende theoretische kaders, maar ook de ruimte voor persoonlijke reflectie in het huidige programma noemen zij als pluspunten. Met name de invoer van het Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP) wordt geprezen. Het werkveld benadrukt immers het belang van een goede zelfreflectie bij de creatieve therapeuten, voordat ze in het werkveld dagelijks geconfronteerd zullen worden met verschillende pathologieën. Hoewel de werkveldvertegenwoordigers momenteel de uitstroom van het nieuwe programma afwachten, erkennen ze meer dan enkele jaren geleden de meerwaarde van creatieve therapie in de gezondheidszorgsector. De commissie heeft begrepen dat het aantal vacatures voor creatief therapeuten in de Vlaamse gezondheidszorg groeit. Dat is een gunstige evolutie.

De commissie is tevreden over de **internationale dimensie** in deze kleine bachelor-na-bacheloropleiding. De opleiding onderhoudt structurele contacten met de Stenden Hogeschool in Leeuwarden. De opleiding is sinds de vorige visitatie bovendien full member geworden bij het European Consortium for Arts Therapies Education (ECArTE). Daarnaast doet de opleiding nu en dan ook beroep op een aantal internationale gastsprekers met een specifieke expertise binnen de creatieve therapie. Studenten kunnen ook kiezen voor een buitenlandse stage. In 2013-2014 gingen vier studenten naar respectievelijk Nederland, Londen en Australië.

Samen met het werkveld is de commissie hoopvol dat alle intenties en inspanningen bij de herziening van het programma hun vruchten zullen afwerpen. De commissie kon ten tijde van de visitatie echter nog geen integratieprojecten beoordelen en heeft nog geen zicht op de kwaliteit van de **toekomstige uitstroom**. De eerste afgestudeerden van het nieuwe programma zullen pas in 2016 hun diploma behalen. De commissie heeft desalniettemin vastgesteld dat de opleiding – ondanks de beperkte mankracht en middelen – in haar hersteltraject de nodige stappen heeft ondernomen en in staat is om de studenten op te leiden tot volwaardige creatief therapeuten.

Aanbevelingen:

- Onderhoud de contacten met het werkveld, zodat dit geen eenmalige oefening blijft.
- Blijf investeren in de internationale dimensie van het programma.

CONCLUSIE BIJ ONDERWERP 6: RESULTATEN

Gegeven de score voldoende op facet 6.1 en de positieve scores die in het vorige visitatierapport werden toegekend betreffende onderwerp 6 'Resultaten', besluit de commissie op onderwerpsniveau 6 tot een positief oordeel voor de Bachelor in de creatieve therapie van Hogeschool PXL.

INTEGRAAL OORDEEL VAN DE COMMISSIE

Gegeven de positieve beoordeling die bij de hervisitatie aan de onderwerpen 2 en 6 werden toegekend, en de positieve scores die in het vorige visitatierapport werden toegekend aan de andere onderwerpen, besluit de commissie dat er binnen de opleiding Bachelor in de creatieve therapie van Hogeschool PXL voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn en kent zij dus een positief eindoordeel toe.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Personalia van de leden van de visitatiecommissie

Charlotte Claeysier

Charlotte Claeysier (1984) is master in de beeldende kunst en behaalde naast het aggregaat ook de bachelor-na-bachelor Creatieve therapie (beeldend) aan de Arteveldehogeschool in Gent. Sinds 2014 geeft ze les in een secundaire school in Halle, als leerkracht plastische opvoeding. Als GOK-leerkracht staat ze er ook in voor gelijke onderwijskansen.

Michaela Olsson

Michaela Olsson (1969) studeerde af als licentiaat in de pedagogische wetenschappen aan de Technische Universiteit van Berlijn. Vervolgens volgde ze de opleiding 'Creatieve therapie' aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen deeltijds voor het academiejaar 1999-2000 en behaalde in 2002 het postgraduaat aan de Universiteit Gent in de specialisatieopleiding Psychotherapie met optie: 'Psychoanalyse in Freudiaans-Lacaniaans perspectief'. In Duitsland was ze actief als pedagoog gespecialiseerd in het werken met theatertechnieken en kunsttherapie met kinderen, jongeren en jonge adolescenten in buitenschoolse en beroepsbegeleidende projecten. In België werkt ze tot op vandaag als lector aan de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie van de Arteveldehogeschool.

Marie Van Looveren

Marie Van Looveren (1983) behaalde haar bachelor Creatieve therapie (beeldend) aan de Hogeschool Zuyd. Ze startte haar carrière in het psychotherapeutische centrum, Elim, in Kapellen. Ondertussen is ze beeldend therapeute bij PC Bethanië – Zoersel, waar ze zowel ervaring opbouwde op de behandelafdeling angst en depressie als op de moeder-baby-eenheid.

Truus Wertheim-Cahen

Truus Wertheim-Cahen (1944) werkt als freelance Creatief therapeut en heeft haar eigen privé-praktijk. Ze heeft voornamelijk ervaring met de behandeling van oorlogsslachtoffers en is gespecialiseerd in PTSS. Afgestudeerd aan de "School for Occupational Therapy" in Jerusalem als Ergotherapeut, zette ze later haar studies verder in Nederland, waar ze zowel Psychologie studeerde aan de Universiteit van Utrecht en Groningen als afstudeerde met een Master in Professional Innovation. Doorheen de jaren behaalde ze verder een postgraduaat in Art Therapy aan de New York School for Sociotherapy en volgde ze verscheidene opleidingen met een focus op Creatieve therapie aan o.a. de Universiteit van Amsterdam. Tot op vandaag werkt ze met overlevenden uit W.O. II en met slachtoffers van psychologisch en mentaal geweld. Ze gaf tevens les aan het RINO N.H. in Amsterdam en de E.E.S.P. in Lausanne.

BIJLAGE 2

Bezoekschema

28 november 2014

08:30	aankomst commissie en inzage ter beschikking gestelde documenten
11:00	gesprek met opleidingsverantwoordelijke(n) en kwaliteitszorgverantwoordelijke(n)
11:45	gesprek met vertegenwoordigers uit het werkveld en alumni
12:30	middagmaal en intern beraad/inzage documenten
13:30	representatieve groep studenten
14:15	onderwijzend personeel
15:00	intern overleg
15:15	opleidingsverantwoordelijken
15:45	intern beraad
19:00	mondelijke rapportering

